

79. Lauantaina 2 p. syyskuuta 1914

kello 20.

Päiväjärjestys.

Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään:

Siv.

Valtioneuvoston tiedonanto, joka koskee rauhanomaisten suhteiden palauttamista Suomen ja Neuvostoliiton välille 67

Puhetta johtaa puhemies H a k k i l a.

Nimenhuudon asemesta merkitään läsnäoleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon, sekä lisäksi ed. Miikki.

Valtioneuvoston tiedonanto.

P u h e m i e s: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään valtioneuvoston tiedonanto. Siitten kun keskustelu asiasta on julistettu päättyneeksi, esitän eduskunnan hyväksyttäväksi sen päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodon, joka on säädetty valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n 1 momentissa. Niiden, jotka eivät hyväksy tällaista yksinkertaista päiväjärjestykseen siirtymistä, tulee valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n 2 momentin mukaan keskustelun aikana tehdä ehdotuksensa joko asian valiokuntaan lähettämisestä taikka perustelun päiväjärjestykseen siirtymisen hyväksymisestä. Jos halutaan tehdä työjärjestyksen 52 §:n 2 momentissa edellytetty ehdotus päätöksenteon siirtämisestä, on sellainenkin ehdotus tehtävä ennenkuin keskustelu on julistettu päättyneeksi.

Menettelytapa hyväksytään.

Ed. Reinikainen: Herra puhemies! — Senlaatuista tietoa, jonka me tänä päivänä olemme hallitukselta saaneet, on voitu jo jonkin aikaa odottaa. Sen jälkeen kuin maamme muutama viikko takaperin tapah-tuneen tasavallan presidentin ja hallituksen vaihdon kautta oli palauttanut itselleen toimintavapauden sotaa ja rauhaa koske-vissa kysymyksissä, oli aihetta edellyttää, että tätä palautunutta toimintavapautta myöskin käytettäisiin niiden toimenpiteiden jatkamiseksi, joihin edellinen hallitus oli ryhtynyt maamme sodasta irrottamiseksi.

Koko nykyisen sodan kestäessä on maamme halunnut kaikella tarpeellisella ponnella alleviivata, että meidän sotamme on erillinen sota, joka ei ole yhteydessä samanaikaisesti käytävän suursodan kanssa. Johdonmukaisesti olemme myöskin katso-neet olevamme oikeutettuja irtautumaan sodasta ja tekemään rauhan silloin kuin maamme etu näyttää sitä vaativan ja hetki tämmöiselle askeleelle on otollinen. Hallitus on nyt katsonut tämmöisen hetken tulleen ja ilmoittanut eduskunnalle siinä suhteessa aikovansa ryhtyä toimenpiteisiin. Kan-samme valtava enemmistö varmaan yhtyy tähän hallituksen kannanottoon. Ne rasi-tukset, jotka sota on mukanaan tuonut, ovat olleet tuntuvia ja ovat painaneet kaik-kia kansanluokkia. Niistä olisi senvuoksi jo paljon aikaisemmin haluttu vapautua. Epäilyksiä on kuitenkin ollut siinä suh-teessa, tulisiko rauhanteko tai aselepo pa-lauttamaan todellisen rauhan, vai merkit-sikö se ainoastaan sodan jatkumista toi-sissa muodoissa. Näin tärkeän askeleen ot-taminen ilman, että siitä aiheutuisi kan-samme keskuudessa suuria erimielisyyksiä, on myöskin tuntunut välttämättömältä.

Nykyhetkellä näyttää yksimielisyys mah-

dolliselta saavuttaa. Suursodan rintamilla viime viikkoina sattuneet tapahtumat ovat saaneet kansamme kaikki piirit vakuuttuneiksi siitä, että sodan jatkamisesta ei voi olla mitään hyötyä. Olisi senvuoksi pyrittävä saamaan sota meidän kohdaltamme päättymään, jos siihen suinkin esiintyy mahdollisuuksia. Valitettavasti tämä näyttää voivan tapahtua vain raskailla ehtoilla ja suurin uhrauksin. Jo se ensimmäinen vaatimus, mikä maallemme on esitetty ja joka on täytettävä ennen kuin rauhanneuvottelut voivat alkaa, on vaikeasti toteutettavissa.

Suhteemme Saksaan ovat koko nykyisodan aikana olleet luottamuksellisia. Valitettavasti Saksan taholta kuitenkin harjoitettiin maattamme kohtaan pakotusta puolentoista kuukautta takaperin, hetkellä, jolloin maamme oli hädänalaisessa tilassa. Tämän pakotuksen avulla aikaansaaduista sitoumuksista olemme voineet vapautua ainoastaan perinpohjaisten sisäpoliittisten muutosten avulla. Olisi kuitenkin toivottavaa, että välirikko Saksan kanssa voitaisiin toimeenpanna tavalla, joka ei jälkeinpäin jätä moitteen sijaa. On pidettävä mielessä, että me tulevaisuudessa jälleen joudumme kanssakäymisiin Saksan kanssa.

Neuvostoliiton asettamaan neuvotteluehtoon suostuminen herättää luonnollisesti suuria epäilyksiä jo senkin vuoksi, että hallituksella tietävästi ei ole mitään varmaa tietoa vasta myöhemmin esitettävistä rauhanehdoista ja vaatimuksista. Rauhanneuvotteluihin käyminen näyttää kuitenkin olevan ainoa mahdollisuus tällä hetkellä. Sen määrää suursodan yleinen kulku. Suhteemme Neuvostoliittoon on rakennettava luottamuksen pohjalla päämääränä hyvien naapurisuhteiden aikaansaaminen. Maantieteellisestä asemastamme on vedettävä asiaankuuluvat johtopäätökset. Voimme vain toivoa, ettemme joudu luottamuksessamme pettymään. Siinä tapauksessa ei Atlantin julistuksella eikä muilla suurvaltatasodan päämääriä koskevilla selityksillä olisi paljonkaan arvoa. Suomen kansa on pyrkinyt vain turvaamaan itsenäisyytensä ja vapautensa. Se, jos mikään kansa, ansaitsee, että tätä sen pyrkimystä kunnioitetaan.

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä antaa yksimielisesti kannatuksensa hallituksen tiedonannossa ilmoitetuille toimenpiteille.

Ed. Kukkonen: Herra puhemies! — Hallituksen tiedonanto sisältää paljon tapahtuneita tosiasioita, joiden kulkua kansanedustajat eivät ole voineet seurata ja joiden kehityksestä ei eduskunta eikä myöskään se ryhmä, jota edustan, ole vastuussa. Meille on ilmoitettu, että hallitus on tunnustellut rauhan mahdollisuuksia ja on valmis ryhtymään neuvotteluihin vihollisuuksien lopettamisesta. Erinomaisen vakava askel on siis otettu eivätkä ne näköalat, joita nyt eteemme avautuu, ole läheskään yksinomaan myönteisiä. Maalaisliiton eduskuntaryhmä ei tapausten näin yllättäessä ole kokonaisuudessaan katsonut voitavansa yhtyä kannattamaan siirtymistä yksinkertaiseen päiväjärjestykseen.

Ed. Horelli: Herra puhemies! — Pyydän ilmoittaa, että kokoomuspuolueen eduskuntaryhmän enemmistö on, äänestyksen jälkeen, päättänyt yhtyä kannattamaan hallituksen kantaa ja näin ollen se tulee äänestämään yksinkertaista päiväjärjestykseen siirtymistä. Enemmistön kantaan on ratkaisevasti vaikuttanut hallituksen ilmoitus siitä, mikä on sodan ylimmän johdon mielipide meidän puolustusvoimiemme mahdollisuuksista. Ryhmän kaikki jäsenet valittavat syvästi sitä käännettä, mikä on tapahtunut meidän suhteessamme Saksaan ja sen täällä oleviin sotilasvoimiin.

Ed. Jern: Herr talman! Det meddelande, som statsministern i dag på regeringens vägnar lämnat riksdagen, är enligt svenska riksdagsgruppens åsikt ett riktigt uttryck för det nuvarande hårda sakläget krav och resultatet av ett realistiskt bedömande. Regeringens ståndpunkt står i överensstämmelse med den uppfattning svenska riksdagsgruppen omfattar. Inledandet av underhandlingar om vapenstillstånd och fred är enligt gruppens åsikt oavvisligen nödvändigt och då regeringen nu begär riksdagens bemyndigande att skrida till åtgärder i detta avseende ger gruppen regeringen sitt stöd.

Såsom hr statsministern i sitt meddelande underströk, utgör det en trygghet då riksdagen träffar sitt avgörande, att regeringens ståndpunkt grundar sig på statschefens överbefälhavarens vidsynta prövning. Svenska riksdagsgruppen är medveten om att den väg vår statsledning nu beträffar är tung och rik på prövningar. Grup-

pen hyser dock den fasta förhoppningen, att denna väg leder vårt land och vårt folk till en framtid i frihetens och självständighetens hägn.

Svenska riksdagsgruppen röstar enhälligt för enkel övergång till dagordningen.

Ed Heiniö: Herra puhemies! Herra pääministeri on hallituksen nimessä antanut eduskunnalle varsin laajan ja perusteellisen kuvan siitä poliittisesta ja sotilaallispoliittisesta tilasta, jossa maamme on tällä hetkellä. Tämä taustana on hallitus valmistellut kysymystä maamme irrottamisesta sodasta, ryhtymällä neuvotteluihin aselevosta tai rauhasta.

Ne perustelut, jotka herra pääministeri on täällä esittänyt ja joiden nojalla tasavallan herra presidentti ja häneen yhtyneenä hallitus yksimielisesti, saatuaan tietää Neuvosto-Venäjän neuvotteluehdot, on pitänyt tarpeellisena ryhtyä neuvottelemaan, ne perustelut ovat edistysmielisen eduskuntaryhmän mielestä varsin painavat.

Ryhmä on kiinnittänyt sen lisäksi erikoista huomiota herra pääministerin lausunnossa mainintaan, että maan korkein sotilaallinen johto, sen jälkeen kuin suurisodan sotatapaukset ovat kehittyneet nykyiselle asteelle ja se sotilaallinen apu, jota ilman meidän pienen armeijamme on vaikea selviytyä raskaassa puolustustaistelussa, on yhä vaikeammin saatavissa, sotilaallinen johto on yhtynyt kannattamaan poliittista johtoa rauhan hankkimisesta maallemme.

On vielä todettava, että neuvottelun edellytykset verrattuina viime talvisiin ovat sikäli toiset, että lännen suuret demokraatit ovat jollakin tavoin olleet mukana nyt alkuvaiheissa ja vielä, että eräitä lievennyksiä neuvottelujen alkuvaiheelle on olemassa. Heikkoutena ja varsin huomattavana, se on merkittävä vakavasti, on sen sijaan täysi tietämättömyys siitä, mitä vastapuoli aikoo meille rauhanehtoina sanoella. Kevättalvella ehtoja esitettäessä oli niissä vilahdus suunnasta, mielialasta rajamme takana, joskin paljon epäselvyyttä ja epävarmuutta jäi silloinkin ehtojen taakse. Nyt on meille esitetty vaatimus katkaista viipymättä välimme myötäsotijan, Saksan kanssa — tietääkö vielä sekin sotilaallisia ristiriitoja kaikkein vaikeine seurauksineen, ei kukaan osaa aavistaa. Nyt on

edessämme neuvottelu ja joko hyväksyttävä meille sanellut ehdot tai jatkettava taistelua. Joka tapauksessa tilanne on vaikea ja päätöksen tekeminen sen mukainen.

Luottaen kuitenkin siihen, että koska valtakunnan päämies ja hänen mukanaan hallitus, jotka tuntevat tapaukset sekä kotimaassa että muualla, myös alkuneuvottelut, ovat katsoneet valtakunnan tilanteen sellaiseksi, että tällaiseen toimenpiteeseen on ryhdyttävä, uskossa, että se on maallemme onnellisin, ilmoittaa kansallisen edistyspuolueen eduskuntaryhmä kannattavansa siirtymistä yksinkertaiseen päiväjärjestykseen.

Edelliseen lisättäköön vielä se, että mitä teemmekin, me emme saa vakavaa, voimakasta yksimielisyyttämme rikkoa, koska sen vallitessa heikkokin rauha voi kääntyä onneksemme.

Ed. Hildén: Jag finner, att regeringen gått i handling så långt, att någon annan utväg nu ej icke finnes än att godkänna förslaget till enkel övergång till dagordningen. Det är tungt, men jag böjer mig. Må vi icke behöva ångra det steg vi i dag taga.

Ed. Virkkunen: Herra puhemies! Kohtalonraskaista asioista, joita nyt käsitellään, joilla koko valtakunnan olemassaololle ja kansan tulevaisuuden säilymiselle on ainutlaatuinen merkitys, on tänä hetkenä puhuttava suoraan ja peittelemättä. Minä tunnen vastuuni nykyisyyden ja tulevaisuuden edessä, kun lausun seuraavat sanat.

Hallituksen tiedonannossa omaksuttu kanta johtaa avoimeen konfliktiin Saksan kanssa. Vielä harvoja viikkoja sitten Suomen hallitseva valtiovalta, silloinen tasavallan presidentti ja edellinen valtioneuvosto vakuuttivat, että konfliktin syntyminen Saksan kanssa ei ainoastaan ollut poissuljettu mahdollisuus, vaan myönteisellä sitoumuksella Suomi oli oleva Saksan rinnalla tuleviin rauhanneuvotteluihin menettäessä.

Minä en kajoa tällä kertaa tämän kysymyksen juridiseen puoleen, mutta olen sitä mieltä, että jos vallanpitäjät ovat katsoneet, että sopimuksesta ei voida pitää kiinni, niin se kannanotto on asiallisesti perusteltava, jos välttämätöntä on. Mutta

sitä ei voida ilman muuta sivuuttaa juridi-
silla selvittelyillä, sillä sopimuksen yllä-
pitäminen tai hylkääminen ei tapahdu mis-
sään lakituvassa. Rytin sekä Linkomiehen
hallituksen antaman sitoumuksen oikea
paikka on Suomen kansan sydämessä ja
oikeudentunnona. Menkää kysymään, mitä
Suomen kansan yksinkertaisesti ajatteleva,
suorasukainen, vilpiton kansanainees sanoo
annetun lupauksen sitovaisuudesta Suomen
valtiovalle riippumatta siitä, kutka kul-
loinkin ovat valtiolaivan peräsimestä, niin
kyllä te luullakseni saatte kuulla kansan
miehen pettämättömän kannanilmaisun.
Minun käsitykseni on, että annettu sana
voidaan peruuttaa ainoastaan korrekten
neuvottelujen tapahduttua toisen asian-
osallisen, Saksan, kanssa.

Tästä asian puolesta minä vielä lisään
seuraavan käsitykseni. Vähäinen valta-
kunta ja pieni kansa, niinkuin Suomi on,
ei voi pitkälti harjoittaa itsenäistä, muista
riippumatonta ulkopoliittikkaa. Sen täytyy
valita joku suurempi ystäväkseen. Mutta
pienenkin valtakunnan ulkopoliittikan täy-
tyy täyttää yksi ehto, muutoin sen asema
käy pettäväksi. Sen ulkopoliittikan täytyy
olla kunniallista. Jollei se sitä ole, se on
tuomittu kansojen kuohuvalla merellä kaik-
kien konjunktuurituulien heiteltäväksi,
mutta silloin on aina vaara olemassa, että
se hukkuu aaltoihin. Suomen kansasta on
sanottu, että tämä kansa kykenee kaikkeen,
mutta ei milloinkaan kunniansa myymiseen.
Tämä ei ole mikään korusana, jota kansa-
koulusta asti Suomen lapsille opetetaan, se
on Suomen historian selvimpiä käytännöl-
lisiä opetuksia ja se voittaa kyllä Suo-
men eduskuntaakin tällä hetkellä.

Mutta enemmän kuin juridinen puoli
minua kiinnostavat asialliset suhteemme
Saksaan. Me olemme koko itsenäisyytemme
ajan, kuluneen neljännesvuosisadan histo-
rian myrskyisissä oloissa kulkenet Saksan
vanavedessä. Olemme tehneet näin, koska
meillä on ollut se syvä vakaumus, että tämä
ulkopoliittinen asennoituminen on Suomelle
luonnollinen ja sen tulevaisuudelle melkein
elinehto. Eikä ainoastaan tämä käsitys
meillä ole ollut, meillä on siitä ollut myös
mieluisia kokemuksia koko itsenäisyytemme
ajan. Saksan Suomelle tekemät palveluk-
set ovat, kun otamme lähkōkohdaksi vain
vuoden 1918 (aikaisemmista ajoista minä
en nyt puhu), olleet suuret ja syvästi uur-

tuneet Suomen uuteen historiaan. Minä en
käy yksityiskohtia luettelemaan, ne ovat
tunnetut kaikille Suomessa, ei ainoastaan
niille, jotka pitävät itseänsä Saksan lähei-
sinä ystävinä, vaan yhtä hyvin niille, jotka
ovat Saksalle kylmiä tai ehkä suorastaan
vastustajia — niitäkin taitaa olla. Kaikki
me yhtä hyvin tiedämme, mitä Saksa on
Suomelle merkinnyt ja merkitsee vielä tänä
hetkenä, jolloin ollaan valmiit leikkaamaan
yhteytemme Saksaan poikki. Suomen ir-
tautumista Saksasta ajavat nyt ne, joista
ainakin jotkut vielä lyhyt aika sitten vallan
mielensoituksellisesti työskentelivät yhä lä-
hempien yhteyksien muodostumisen hyväksi
Suomen ja Saksan välillä. Nyt tehdään
koko käänne siitä syystä, että ollaan va-
kuuttuneita Saksan häviöstä maailman-
sodassa. Mutta oli nyt Saksan tappion var-
muuden tai vielä sen voiton mahdollisuuk-
sien laita niin tai näin, niin minä en voi
käsittää sitä, että Suomen itsenäisyyden
pelastaminen ja Suomen voittoisan armei-
jan säilyttäminen tällä hetkellä vaatisi ase-
levon tai suorastaan separaattirauhan sol-
mimista Venäjän kanssa. Päinvastoin minä
näen tässä kiirehtimisessä hyvin uhkaavan
vaaran.

Me emme tiedä tänä hetkenä mitään Ve-
näjänsä uusista rauhanehdoista. Me tun-
nemme vanhat ehdot viime huhtikuun ja
kesäkuun tapahtumista enemmän kuin hy-
vin. Eduskunta on lyhyt aika sitten yksi-
mielisesti lausunut julki, niinkuin silloinen
hallituskin lausui, että ne olivat mahdotto-
mat hyväksyä, koska ne tekisivät lopun
Suomen valtakunnan itsenäisyydestä ja
Suomen kansallisesta olemassaolosta. Minä
en huomaa, että asema olisi tässä suh-
teessa muuttunut. Minulla on paha pelko
siitä, että jos Suomen rauhanneuvotteli-
jat menevät Moskovaan, niin he ennen
pitkää siellä saavat kuulla, mistä on ky-
sytys, ja silloin me sen kaikki opimme.

Minä pyydän korostaa kahta asiaa, kun
on kysymys aselevosta ja rauhan solmimi-
sesta Venäjän kanssa.

Kaikilla meillä on sama käsitys Suomen
kansan äärimmäisen vaarallisesta asemasta
nykyhetkellä. Eri käsityksiä meillä on
siitä, mitä meidän nyt on tehtävä pelas-
taaksemme itsenäisyytemme ja valmistaa-
ksemme tulevaisuutta tuleville sukupolville
tässä maassa. Ajatus Suomen kansan pe-
lastumisesta tai toisaalta kansamme tuhou-

tumisesta riippuu olennaisesti siitä käsityksestä, mikä meillä on Suomen kansan syvimmistä vastustusvoimista ja ennen kaikkea siitä, mikä käsitys meillä on niistä voimista, jotka lopulta määräävät Suomen kansan elämän tai kuoleman. Minä palaan vielä tähän näkökohtaan.

Minun silmissäni on Suomen kansan tuhoutuminen enemmän kuin peljättävä, jos me tällä hetkellä lähemme aselevon ja rauhan tekemisen tielle niine Venäjän varmaan sanelemine ylen raskaine ehtoineen, joista silloin ei kukaan väitä, että me voimme ne täyttää. Romanian ja Bulgarian ja muut tuoreet esimerkit osoittavat, mitä merkitsee sortuminen, kun se tavalla tai toisella esiintyy ehdottoman antautumisen vaatimuksena, alistumisena ehdoitta vihollisen armeioille. Meille tarjottiin viime keväänä sama kohtalo. Mutta silloin me kieltäydymme tekemästä kansallista itsemurhaa. Eivätkö tällä hetkellä Kaakkois-Euroopan maiden esimerkit anna mitä vakavinta ajattelemisen aihetta jokaiselle suomalaiselle siitä, miten meidän on meneteltävä pysyäksemme edelleen itsenäisenä kansana omalla suomalaisella kamaral-lamme.

Ja toinen kysymykseni on seuraava. Tässä istunnossa nähdään sekä ministerien penkillä että eduskunnassa joka taholla niitä, joiden pojat ovat henkensä uhranneet kodin, isänmaan ja uskonnon puolesta. Kysykäämme, minkä neuvon tänä hetkenä antaisivat meille ne poikamme, jotka nuoret elämänsä ovat antaneet pantiksi Suomen itsenäisyyden ja tulevaisuuden pelastamiseksi. Minä epäilen, suosittelisivatko nämä poikamme, että me vapaaehtoisesti avaisimme tiet viholliselle tulla tähän maahan ja isännöidä täällä. Minä en voi päästä siitä käsityksestä, että nuorten uskolla, jonka he hengellään ja verellään ovat vahvistaneet, on meille, jotka täällä nyt päättämme Suomen nykyisestä ja tulevasta kohtalosta, ei ainoastaan syvimmin velvoittava, vaan suorastaan ohjetta antava voima.

Mitä meidän näin ollen on tekeminen? Miten meidän on meneteltävä pysyäksemme edelleen itsenäisenä kansana ja jättääksemme tämän Suomenmaan lapsillemme ja tuleville sukupolville eheänä perintönä? Minä vastaan, että ymmärtääkseni on paljoa turvallisempaa, jos Suomenkin kohtalo

ratkaistaan lopullisesti samalla kertaa kuin koko maailman asiat järjestyvät, kuin jos se nyt saisi yksipuolisen ratkaisun ainoastaan neuvotteluissa Suomelle aina ynsään vihollisen kanssa. On nyt todella oleva menettelyohjeena, että ken voittaa aikaa, voittaa paljon, ehkä kaiken.

Ja vielä minä vastaan seuraavasti, ja minä uskon vastaavani sankarivainajaimme hengessä. On hyvin mahdollista, että meillä on edessämme monenlaisia kärsimyksiä, paljon ja syviä kärsimyksiä, ennenkuin lopullinen rauha on tullut. Mutta me voimme ja me jaksamme ne kestää, jos me itse emme ole niitä aiheuttaneet. Minä sanon Raamatun kielellä, että meidän on oleva aina helpompi langeta Jumalan käsiin kuin vihollisen käsiin. Ainoa tie edessämme, joka voi johtaa meitä voittoon — minä tarkoitan: itsenäisyytemme ja tulevaisuutemme säilyttämiseen ja rauhaan — on kestäminen, yhteistunnon, taistelun ja työn tinkimätön tie. Älkäämme nyt hätkökö ja hätikökö, ottakaamme joka päivä, joka meille annetaan, uutena lahjana. Ei sota vielä ole lopussa eikä meidänkään, ei Suomen kansan kohtaloa ole vielä sinetöity.

Eriävät käsityksemme johtuvat ehkä viime kädessä siitä, mitä me ajattelemme Suomen kansan tulevaisuudesta. Ja ennen kaikkea siitä, tahdommeko luottaa siihen, että elävä Jumala on meidän turvamme ja tukemme, apu hädässä, hyvin koeteltu. Minun kristillinen katsomukseni käskää tekemään ja täyttämään kaiken, minkä ikinä ajatus ja ymmärrys, isänmaanrakkaus ja vastuuntunto, kunniallisuus ja pelkäämättömyys osoittavat välttämättömäksi kunkin päivän varalle. Mutta kun me näin teemme joka päivä, meillä on suuri etuoikeus rauhallisesti ja luottamuksella jättää asiamme historian ja kansamme Jumalan hyvään johdatukseen. Meidän täytyy nyt uskoa, sillä jollemme usko, me emme kestä. Meidän täytyy uskoa, että mahdoton käy mahdolliseksi Jumalan johtaessa ratkaisua. Meillä on tulevaisuus ja toivo, kun me asetumme tälle horjumattomalle perustukselle.

Minä en voi hyväksyä hallituksen kannanottoa niistä syistä, jotka minä olen esittämilläni ajatuksilla lyhyesti perustellut. Minä pyydän, herra puhemies, ehdottaa seuraavan perustellun siirtymisen päiväjärjestykseen:

Kuultuaan hallituksen tiedonannon eduskunta katsoo, että ei ole takeita siitä, että hallituksen ehdottamat toimenpiteet johtaisivat rauhaan, joka turvaisi maan itsenäisyyden, jonka tähden näihin toimenpiteisiin ei ole ryhdyttävä, ja siirtyy päiväjärjestykseen.

Ed. Salmiala: Herra puhemies! — Eduskunnalle on tänään esitetty hallituksen ilmoitus, että Neuvosto-Venäjä vaatii ehtona rauhanneuvottelujen alkamiseksi suhteiden katkaisemista Saksaan. Hallitus on pyytänyt eduskunnalta hyväksymistä tälle toimenpiteelle. Mitä sisältyy tällä kertaa suhteiden katkaisemiseen Saksaan? Siihen sisältyy sopimuksen rikkomisen ohella ensiksikin diplomaattisten ja taloudellisten suhteiden katkaiseminen asevelimaahan, joka tähän asti on ollut ainoa sotilaallinen ja taloudellinen tukemme ja ulkonainen apulähteemme raskaassa taistelussamme vapautemme ja itsenäisyytemme puolustamiseksi. Näiden suhteiden katkettua ei meillä enää ole mitään ulkonaista sotilaallista tai materiaalista apua. Sen jälkeen ja saksalaisten sotavoimien lakattua puolustamasta itärajamme pohjoisosaa olisi taistelumme kokonaan toivotonta. Rauhanneuvottelujen alkamisen saattaminen tälle pohjalle merkitsee senvuoksi tosiasiallisesti jättäytymistä vihollisen armoille s. o. ehdotonta antautumista, koska se sen jälkeen voi sanella meille mitkä ehdot tahansa meidän voimatta enää puolustautua. Hallituksen ilmoituksesta ei ole käynyt selville edes sitä, onko Suomelle preliminäärin ehdon hyväksymisen jälkeen taattu valtakunnallinen itsenäisyys ja kansallinen vapaus sekä saako se säilyttää armeijansa ja puolustuslaitoksensa koskemattomina. Ilman, että eduskunnalle annetaan varmuus näistä perusseikoista ei isänmaallisen kansanliikkeen eduskuntaryhmä voi osallistua vastuuseen puheenaolevan preliminäärin ehdon hyväksymisestä, varsinkin kun se voi merkitä, että maamme voi joutua entistä laajempien sotatoimien näyttämöksi, vaan vastustaa hallituksen suunnittelemaa menettelyä, joka saattaa epävarmuudellaan tuhota kansamme. Taistelua on sen mielestä jatkettava. Sitä vaatii kansamme tulevaisuus.

Pyydän ilmoittaa, että isänmaallisen kansanliikkeemme eduskuntaryhmä kannat-

taa yksimielisesti ed. Virkkusen tekemää ehdotusta perustelluksi siirtymiseksi päiväjärjestykseen.

Ed. K. Andersson: Minä puolestani en voi hyväksyä ed. Virkkusen ja ed. Salmialan täällä tänä kansamme olemassaolon vaarallisimpana hetkenä esittämiä ajatuksia. Niiden johdosta olisi paljonkin huomautettavaa, mutta niihin kajoaminen olisi älytöntä voiteen haaskausta, sillä ei kai kukaan voine vakavissaan kuvitella sitä, että esim. ed. Virkkunen edustaisi ja tulkitsisi Suomen kansan sydäntä. Olisi odotanut, että eräiden tunnettujen kansalaispiirimme toistakymmentä vuotta sitten lähettämää sähköttä ei olisi unohdettu, sähköttä, joka kuului: „Käske tai kiellä, me tottelemme”!

Ed. Salmiala: Pyydän selittää lausuntoani niin, että tarkoitin siinä sanoa, että kannatan ed. Virkkusen tekemää ehdotusta perustelluksi siirtymiseksi päiväjärjestykseen, samalla kuin ilmoitin, että myöskin isänmaallisen kansanliikkeen eduskuntaryhmä kokonaisuudessaan on tällä kannalla.

Ed. Niukkanen: Niiden selvityksien jälkeen, joita hallituksen taholta tästä asiasta on voitu saada, täytyy vetää se johtopäätös, että hallitus tahtoo nyt hypättäväksi aivan tuntemattomaan tulevaisuuteen. Kun mitään takeita ei ole esitetty, ei niitä liene myös olemassa. Tämän vuoksi on hallituksen taholta jokseenkin kohtuutonta sellainen pyyntö, että eduskunnan pitäisi ilman muuta siirtyä yksinkertaiseen päiväjärjestykseen, joka perusteltuna sisälsi oikeastaan sen: antautua täydellisesti vihollisemme armoille. Minunkin täytyy ilmoittaa, että minä en voi äänestää yksinkertaiseen päiväjärjestykseen siirtymisen puolesta.

Ed. Pitkänen: Minulla on sama käsitys kuin ed. Niukkasella, että hallituksella ei ole ollut oikeastaan täydellistä perusteltua aihetta saattaa eduskuntaa nyt tällaisen tärkeän ratkaisun eteen ilman mitään tulevaisuuden suunnitelmaa. Minä kovasti ihmettelen sitä, että hallitus on kutsuttanut eduskunnan nyt tärkeään istuntoon, melkein pä valtakunnan asioista huolehtivain

asiain hoitajain tärkeimpään, ja ei anna neuvotteluun ja ajatteluun edes aikaa muutamaa tuntia (Eduskunnasta: Aikaa!) — aikaa, niin ei enempää kuin muutama tunti. Tämä ei kehoita hyväksymään hallituksen esitystä, sillä pienemmissäkin asioissa täytyy olla eduskunnalla jotakin aikaa harkita. Tämä on tämän hallituksen heikkouden osoitus ja pelottaa sen takia juuri antaa hallitukselle tällaiset suuret valtuudet, joista on kysymys. Myöskin se ainoa ehto, jonka hallitus on valmis hyväksymään, on se, että tästä maasta saksalaiset pois ajetaan ja sitten vasta aselevostakin neuvotellaan. Se pelottaa ainakin karjalaisia niin kamalasti, että on vaikea lähteä hallitusta kannattamaan tällaisessa tapauksessa.

Ed. Lahtela: Se kannanotto, johon hallitus tiedonannossaan on taipunut, tietää nähdäkseni sen, että me saamme yhden suurvallan, Saksan, lisää vihollisemme. Minulla on se vakaumus, että saksalaiset eivät lähde ainakaan Pohjois-Suomesta taistelematta, ja se tietää sen, että meidän sotajoukkomme joutuvat sotaan saksalaisia vastaan, ja jos emme kykene ajamaan saksalaisia pois, niin liittolaiset antavat lupamaansa apua, ja avunantaja tässä tapauksessa tulee olemaan Venäjä. — Muut liittolaiset eivät tietysti voi antaa apua. Ja Venäjä ehdottomasti tulee vaatimaan, että hänelle pitää antaa läpikulkuoikeus Kannakselta pitkin rataverkostoamme Pohjois-Suomeen. Jos rintama muodostuu Pohjois-Suomeen, niin tämä maa on silloin venäläisten miehittämä. On siis sama tilanne kuin on Italiassa ja Romaniassa, ja näiden esimerkkien pitäisi pelottaa sen verran, ettei tällaiseen tuntemattomaan tulevaisuuteen mennä luottaen, että Venäjä on niin suosiollinen, että se tulee meitä kohtelemaan toisin kuin mitkä sen perusajatukset ovat. Perusajatukset on ollut ja on se, että Suomi tuhotaan, jos kyetään.

Minä yhdyin ed. Virkkusen lausuntoon ja olen sitä mieltä, että jos aikaa voitetaan, niin asiakin voidaan paremmin hoitaa.

On ollut vaikea ratkaista kantaansa käyettävänä olleen parin kolmen tunnin aikana, mutta olen tullut siihen tulokseen, että en voi hyväksyä hallituksen toimenpidettä rauhan solmimiseksi niillä edellytyksillä, mitkä nyt ovat tiedossa. Minä siis

katson velvollisuudekseni kannattaa ed. Virkkusen tekemää ehdotusta.

Olen saanut äskettäin rintamalta kirjeen, jossa sanottiin, että Romanian esimerkin pitäisi osoittaa selvästi, mikä on kohtalomme, ja että parempi on tapella kuin ottaa kuula takaraivoon.

Minä siis en voi parhaalla tahdollanikaan hyväksyä sellaista tuntemattomaan tulevaisuuteen hyppäämistä, minkä hallituksen tiedonanto sisälsi.

Ed. Takala: Eduskunta tulee tänä iltana varmaankin yhtymään hallituksen esittämään kantaan ja siirtyy yksinkertaiseen päiväjärjestykseen. Niinkuin täällä eräät puheenvuorojen käyttäjät ovat pelänneet, että tämä tie saattaa olla kansallemme onnettomuuden tie, niin samoin pelkään minäkin. Suhteittemme katkaiseminen Saksaan on käsitykseni mukaan hyvin laajojen kansamme piirien mielestä vastenmielinen asia. Suomalainen on totunut aina luottamaan toveriinsa ja tässä tapauksessa asetoveriinsa ja sen on vastenmielistä myöskin menetellä tavalla, joka osoittaa meidän kansanluonteestamme päinvastaista. Kun hallituksella on tiedossa nyt yksi ehto, ehto, joka pakottaa meidät Saksaan nähdessäni tuemme tielle ja kun tämä ehto tulee hyväksyttäväksi ja hallitus neuvottelee rauhasta, niin minä luulen, että me täällä eduskunnassa eri ryhmissä ja myöskin kansalaiset maassa toivoivat, että hallitus ei mene minkäläisiin ehtoihin tahansa tämän jälkeen, vaan että hallitus ottaa huomioon saadessaan tämän valtakirjan sen, että mikäli ehdot tulevat niin ankariksi, että meidän itsenäisyytemme ja vapautemme todella on vaarassa, näitä ehtoja ei tulla hyväksymään. Kun minä tiedän, että eduskunnan enemmistö on tällä kertaa hallituksen kannalla, niin tämän takia en katso tarpeelliseksi yhtyä kannattamaan perusteltua päiväjärjestykseen siirtymismuotoa.

Ed. Kirra: Täällä on asetettu jokainen kansanedustaja aivan tapahtuneen tosiasian eteen. Ei meillä ole mitään mahdollisuutta tässä asiassa päättää, vaan sen on hallitus ja enemmistöpuolueet jo etukäteen tehneet. Tämä meidän kokoontumisemme tänä iltana on siis vain aivan muodollista laatua. Mutta kun kuitenkin meidän täytyy jokaisen ratkaista tämä maal-

lemme hyvin vakava, ehkä vakavin kysymys, niin minä olisin odottanut hallituksesta hiukan ykistyiskohtaisempaa ja tarkempaa selostusta rauhanehdoista tai siitä takuusta, että todella rauhaan päästään. Jos hallituksella näitä tietoja on, niin minusta olisi syytä ennen tätä vakavaa ratkaisua vähän niitä selostaa. Ellei hallitus tiedä sen enempää kuin mitä herra pääministeri kauniissa puheessaan täällä lausui, niin silloin me todella menemme tuntemattomaan tulevaisuuteen, niinkuin ed. Niukkanen sanoi, ja näin ollen minä vähäpätöiseltä osaltani en voi yhtyä näillä perusteilla, mitä täällä on ilmoitettu, kannattamaan yksinkertaista päiväjärjestykseen siirtymistä vaan, ellei selvempää selosta anneta, yhdyin kannattamaan perusteltua päiväjärjestykseen siirtymistä.

Ed. R a n t a m a a: Taistelin kovin omassatunnossani, pyytäisinkö puheenvuoroa asiassa, jota en tarkasti tunnekaan. Meitä on paljon sellaisia edustajia, ja minä luulen, että suurin osa tai kaikki ovat niitä, jotka ovat saaneet viime yönä odottamattoman kutsun tulla päättämään asiasta, jonka tosin saattoi aavistaa, mutta ei saattanut uskoa, ettei tiedoiteta enempää yksityiskohtia kuin mitä tänään meille on ilmoitettu. Jokainen kansanedustaja varmaan tekee tänä iltana päätöksensä äärimmäisen tarkoin harkiten ja omassatunnossa käymänsä taistelun jälkeen. Niin teen minäkin. Minä tiedän vain yhden asian ja se on se, että aina kun Suomen kansan kohtalosta viimeisten seitsemän vuosisadan aikana ryssän kanssa on keskusteltu ja myös näiden vuosien 1939—44 aikana, mitä me olemme istuneet täällä eduskunnassa, niin me hyvin tiedämme, mitä Neuvostoliiton ja Kremlin valtiat sydämessään suunnittelevat meille: ne ovat liian monta kertaa kirjoittaneet konseptteja Suomen kansan ruumispuhetta varten, ja toisaalta me myös tiedämme, että Venäjän kulloinkin vallassa olevien valtiaitten kanssa meidän aina täytyy kuitenkin rauha tehdä. Mutta minusta me olemme nyt sikäli erittäin tuskallisen tilanteen edessä, että me emme tiedä, mitä meiltä sen jälkeen pyydetään, kun meidät saatetaan katkaisemaan suhteemme Saksaan ja kun meidät saatetaan sellaiseen tilanteeseen, että ehkä osa etulinjan miehistä sanoo, että me emme ainakaan ryssän kanssa

tule saksalaisia vastaan sotimaan. Meidät saatetaan sellaiseen tilanteeseen, ettei ole mitään takeita siitä, kuka meitä auttaa. Ei ole varmaa että Ameriikka ja Englanti tulevat auttamaan meitä edes rauhanneuvotteluissa Neuvostoliittoa vastaan. Tällaisen tilanteen edessä minä olen niin nuori ja kokematon näissä asioissa, että minusta on hämmästyttävää, että eduskunnan täytyy näin pienillä tiedoilla antaa valtakirja jatkaa rauhanneuvotteluja. Minulla on sellainen pohjavakaumus ja alitajuntani sanoo, että varmasti hallitus kyllä tekee parhaansa, varsinkin kun tasavallan presidenttinä on mies, jota ei voi kukaan epäilläkään muusta kuin että hän pyrkii maan kannalta ainoaan mahdolliseen ja kunnialliseen tulokseen, mutta minusta on todella aivan käsittämätöntä, ettei meille esitetä mitään niistä ehdoista, jotka tulevat olemaan sitten jatkokäsittelyn alaisina sen jälkeen kun olemme suostuneet rikkomaan välimme Saksan kanssa. Ellei sellaisia ehtoja tiedetä, niin minusta ei pitäisi lähteä tälle alkutaipaleelle, sillä sen jälkeen virta venettä viepi emmekä me voi sitä pysähdyttää. En tahtoisi yhtyä peusteltuun päiväjärjestykseen siirtymiseen ja epäilen kovin, voinko ollenkaan äänestää tässä asiassa kumpaakaan kantaa näin epävarmoilla ja pienillä edellytyksillä kuin joilla minä ainakin joudun tätä asiaa ratkaisemaan. Valitan syvästi, ettei hallitus ole voinut esittää enempää yksityiskohtia, jotka valaisisivat tämän tien, joka näyttää tavattoman synkältä, varsinkin kun tietää, että sitä suunnittelevat sellaiset voimat, jotka eivät ole koskaan meille tahtoneet hyvää. Suomen kansa kaipaa rauhaa, me tiedämme sen, ja Suomen kansa toivoo, että tästä huoneesta, johon me olemme tulleet eduskuntavaalien jälkeen ratkaisemaan sen kohtalon, ei tehtäisi epävarmojen edellytysten varassa mitään sellaista, joka saattaa johtaa meidät siihen tilaan, ettei sitten enää meiltä tarvitsekaan mitään ratkaisua pyytää. Taistelen omantuntoni kanssa äänestykseen asti, eikä ole vielääkään selvää, mitä pitäisi tehdä, koska tilanne on täysin epäselvä, koska ei tiedä, millä edellytyksillä neuvotteluja jatketaan.

Ed. I n k i n e n: Hallituksen pyrkimyksenä on tietysti päästä rauhallisiin olosuhteisiin maassamme, saada jonkinlainen rau-

han tila maahan. Tämä on varmasti myöskin Suomen kansan enemmistön toivomus. Mutta kaiken sen tiedon perusteella, joka eduskunnan jäsenille ja eduskunnalle on voitu antaa, minä en ainakaan ole tullut vakuutetuksi siitä, että tämä toimenpide missään tapauksessa veisi meitä rauhallisiin oloihin, vaan minun ymmärtääkseni se tuo meidänkin maahamme entistä pahemman rauhattomuuden tilan, en minä katso ainakaan missään tapauksessa voivani äänestä yksinkertaiseen päiväjärjestykseen siirtymisen puolesta.

Ed. Annala: Minä en aio ryhtyä perustelemaan kantaani, joka on täällä tuotu ilmi Salmialan puheenvuorossa. Minä yhdyin niihin perusteluihin, jotka edustajat Virkkunen ja Salmiala ovat esittäneet. Tahtoisin vain esittää yhden toivomuksen hallitukselle: Kun on selvää, että hallituksen esitys ei tule saavuttamaan yksimielisyyttä, olisi varmaan viisasta, että hallituksen aikomalle tielle ei lähdetäisi sen enemmistön varassa, mikä nyt täällä eduskunnassa saavutetaan. Täällä olevat voimaisuudet, varsinkaan, kun läheskään kaikki edustajat eivät ole saapuvilla, eivät anna oikeata kuvaa todellisista voimaisuudesta maassa. Tästä seuraa, että tilanne maassa voi kärjistyä levottomaksi. Minä tuon nimenomaan nuoren polven tervehdyksen, joka on se, että meidän täytyy jatkaa niin kauan kuin Saksaa ei ole lyöty. Jos me lähdemme yksinämme omalle tiellemme, niin me emme kestä. Ja pahin mihin tilanne voi viedä, on mahdollisuus, että vielä kerran Suomessa veli nostaa aseensa veljeä vastaan. Me, jotka olemme eläneet kansalaissodan kauhut, me emme toivo millään hinnalla enää jouduttavan siihen tilanteeseen. Ja nyt on kuitenkin tämäkin mahdollisuus olemassa. Asian siirtäminen tuonnemmaksi olisi nyt varmaan viisasta ja eduksi Suomen kansalle tällä hetkellä ja tulevaisuudessa.

Ed. Lohi: Täällä ovat monet puhujat korostaneet sitä, että se askel, joka tänä iltana on otettava, on astumista täydelleen tuntemattomuuteen. Ja täytyy tunnustaa, että niin on asianlaita. Se tie, jonka hallitus on valinnut, se voipi johtaa äärettömiin kärsimyksiin, emmekä tiedä, mihin kaikkeen. Mutta täällä on unohdettu, että samat

vaarat ovat myöskin toisella tiellä. Niin suuret ja mahtavat voimat, jotka ovat meitä vastassa, jos kerran itärintama alkaa luhistua, ja ne voimat lähetetään tänne, miten käypi siinä meidän kansamme, jos nämä voimat kahlaavat läpi meidän maamme. Ja kun näin on puolella ja toisella epäilemättä suuret vaarat ja vaikeudet, minulla omasta puolestani ei ole uskallusta lähteä asettumaan sittenkään toiselle tielle kuin minkä hallitus on valinnut niin peloitavalta kuin tämäkin tie tuntuu.

Ed. Saarinen: Täällä on varsin monessa puheenvuorossa jo viitattu niihin varsin pelottaviin näköaloihin, joita hallituksen toimenpiteet saattavat maallemme aiheuttaa. On niinkään useammassa puheenvuoroissa arvosteltu sitä kiirettä, jolla eduskunta tähän ratkaisuun pakotetaan. Olen odottanut hallitukselta selvitystä siitä, mikä tämän kiireen on aiheuttanut. Täällä on tavattoman paljon tyhjiä paikkoja ja asian käsittelyssä annetaan edustajille vajaa kaksi tuntia aikaa päätöksen tekoon asiassa, jota on sanottu kenties tärkeimmäksi, johon tämä eduskunta joutuu. Kun ei ole esitetty syytä, mikä tämän kiireen aiheuttaa, niin pyytäisin, herra puhemies, ehdottaa, että tämän asian käsittely siirrettäisiin täysistuntoon, joka pidetään ensi maanantaina.

Sen lisäksi, mitä on sanottu perusteluiksi epäilyksille tämän asian hyväksymiselle, tahtoisin lisätä vielä jonkin sanan. Me kaikki ymmärrämme, että asiallisesti me tänä iltana hyväksymme Venäjän rauhanehdot, olkoot ne mitkä tahansa. Tuskin kukaan vakavissaan kuvittelee sitä, että meidän armeijamme yksin täydellä ponella taistelee nykyoloissa senjälkeen, kun Venäjä meidät taisteluun pakottaa. Vaikka me miten tahtoisimme ylläpitää ja noudattaa meille esitettyjä rauhanehtoja, niin tulevaisuus on näyttävä, että he esittävät riittävän päteviksi katsomiaan syitä näiden rauhanehtojen loukkaamiseen pakottaakseen meidät sekä asiallisesti että muodollisesti ehdottomaan antautumiseen. Tuli herra pääministerin puhetta kuunnellessa mieleeni sekin tehty ilmoitus, että Ruotsi on luvannut meille elintarvikkeita ja eräitä muita, en tiedä mitä, välttämättömiä tarvikkeitamme. Onko varmuutta siitä, ettei Neuvostoliiton yksi rauhanehto ole se, että

meidän on katkaistava kauppasuhteemme Ruotsiin. Tavattoman paljon kysymyksiä ja erittäin kohtalokkaita kysymyksiä tämän asian yhteydessä joutuu tekemään. Näyttää siltä, että ne kysymykset jäävät riittävää ja pätevää vastausta vaille ja kun näin on, niin ei esitetyillä perusteilla todellakaan voi antaa hallitukselle valtakirjaa, joka merkitsee ehdottoman antautumisen hyväksymistä.

Ed. Pitkänen: Ennenkuin äänestämään ryhdymme, olisi selvitettävä todellakin se kanta, mikä näyttää monen edustajan lausunnossa olevan epäselvää, että nyt hallituksen ehdottamalla tavalla lähdetäisiin neuvotteluun rauhanehdoista, niinkuin monet ovat lausuneet täällä. Ei niin ollut hallituksen ehdotus, mutta aselevosta eli välirauhasta, ja sillä ehdolla, että saksalaiset ovat pois tästä maasta. Sillä ehdolla päästään vasta aselevosta ja välirauhasta neuvottelemaan eikä rauhasta. Kunpa olisikin rauhasta jo silloin kysymys, mutta kun ei olekaan muuta kuin aselevosta, on todellakin ihmeellistä, että hallitus tuo tällaisen esityksen esille eduskunnassa ja pakottaa äänestämään siitä.

Ed. Wainio: Minunkin korviini on kantautunut yhtä ja toista huhua siitä kiireestä, mikä meillä nyt olisi, mutta kumma kyllä, hallitus ei ole mitään suoraan sanonut meille, minkätähden tällainen kiire on. Kun me olemme näin tavattoman vakavan ratkaisun edessä, niin mielestäni pitäisi kaikenlaisten priloittelemisten olla nyt poissa. On asianlaita niin, että henkilökohtaisesti olen aivan vakuutettu siitä, että me teemme päätöksen, joka on varmasti tuhoava meidät. Sen vuoksi kannatan ed. Saarisen tekemää ehdotusta, että saataisiin edes nukkua ensin ja vieläkin kerran ajatella ja ajattelemaasta päästyä vielä kerran ajatella, ennenkuin lähdemme näin kohtalokkaaseen äänestykseen, kuin mihinkä kohta ryhdymme.

Puhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja tätä ehdotusta on kannatettu, ja kun tämän ehdotuksen hyväksyminen keskeyttäisi asian asiallisen käsittelyn, kehoitan seuraavia puhujia lausumaan mielipiteensä pöydällepanosta.

Keskustelu:

Ed. Tarkkanen: Luovun.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Saarinen ed. Wainion kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi maanantain täysistuntoon. Kutsun tätä ed. Saarisen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Saarisen ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Kehoitän „ei”-äänestäjiä nousemaan seisoaalleen.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Vähemmistö.

Eduskunta on päättänyt jatkaa asian asiallista käsittelyä.

Keskustelu:

Ed. Tarkkanen: Meidän eduskuntamme on aina huolehtinut siitä, että parlamenttaarisia tapoja hyvin tarkalleen täällä noudatetaan ja myöskin on aina toivonut hallituksen taholta sellaista myötätuntoa, että siellä myöskin otetaan nämä seikat huomioon. Nyt olisi tämän asian takia ollut välttämätöntä esittää se jo silloin käsiteltäväksi, kun neuvotteluihin on alettu, että eduskunnalla olisi ollut mahdollisuus saada ne perustelut ja myöskin ne syyt, jotka pakottavat näihin neuvotteluihin saada tiedoksi. Silloin olisi myöskin eduskunta ollut tapausten tasalla ja olisi tarkemmin ja perusteellisemmin pystynyt arvostelemaan asiaa kuin mitä tässä vaiheessa nyt on tilaisuus tehdä. Olen ollut pakotettu näinä lyhyinä hetkinä ottamaan selvää siitä, mitenkä on meillä turvattuna nyt mahdollisuus, että me yk-

sin jääden olemme tilaisuudessa puolustamaan todella maamme itsenäisyyttä ja olen jäänyt siihen onnettomaan asemaan, että tähän ei ole tullut mitään myönteistä vastausta. Sentähden pelkään sitä, että me nyt tällaisessa vaiheessa joudumme asiasta päättämään. Monet edustajat tekevät päätöksensä juuri sillä tavalla, että asia on mennyt semmoiseen vaiheeseen, jossa mitään ei sille enää voi. Kuitenkin minä joudun tekemään omalta kohdaltani sen päätöksen, että en voi yhtyä yksinkertaiseen päiväjärjestyksen siirtymisen kannattajiin, vaan olen pakotettu kannattamaan ed. Virkkusen perusteltua päiväjärjestyksen siirtämisehdotusta.

Ed. Tuominen: Kun täällä on eräältä taholta tahdottu tuoda eduskunnalle nuoren polven tervehdys siinä mielessä, että rintamalla hyvin arvostelevasti suhtaudutaan hallituksen nyt ottamaan askeleeseen, niin rohkenen käyttää lyhyen puheenvuoron tuntien myöskin puolestani niiden miesten mielialoja, jotka nyt ase kädessä meidän itsenäisyyttämme puolustavat. Minulla on siellä taistelemassa neljä omaa veljeä, joista tosin yhden, nuorimman, olen tällä viikolla menettänyt. Niinikään minulla on ollut muuta kosketusta rintamalle hyvinkin paljon. Minä tiedän, että siellä miesten parissa on rauhan kaipuu erittäin suuri (Eduskunnasta: Kunniallisen rauhan!), ja minä tiedän, että hallituksen nyt ottamaa askelta tullaan tervehdintään suurella tyydytyksellä. Mutta kun rintamamiehet näin luottavat hallitukseen, niin he tekevät sen siinä vakaumuksessa, käsitykseni mukaan, että hallitus ei rauhanneuvotteluissa taivu millaisiin ehtoihin tahansa, vaan sellaisiin ehtoihin, että me todella vielä sen jälkeenkä voimme säilyttää kansallisen itsenäisyytemme ja itsenäisyytemme. Minä tiedän, että rintamalla odotetaan suorastaan vavistuksella sitä aikaa, jos uusi kesäkuun vyöry pääsee liikkeelle, ja sen vuoksi siellä hartaasti toivotaan, että se tie, jolle hallitus on nyt lähtenyt, voi meille taata jotakuinkin onnellisen lopputuloksen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n 1 momentin mukaisesti esitän nyt

eduskunnan hyväksyttäväksi päiväjärjestykseen siirtymisen, jonka sanamuoto on seuraava: „Saatuun tiedonannon eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen.” Kutsun tätä puhemiehen ehdotukseksi. — Vastoin puhemiehen ehdotusta on ed. Virkkunen ed. Salmialan kannattamana ehdottanut näin kuuluvan päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodon: „Kuultuaan hallituksen tiedonannon eduskunta katsoo, että ei ole takeita siitä, että hallituksen ehdottamat toimenpiteet johtaisivat rauhaan, joka turvaisi maan itsenäisyyden, jonka tähden näihin toimenpiteisiin ei ole ryhdyttävä, ja siirtyy päiväjärjestykseen. Kutsun tätä ehdotusta ed. Virkkusen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy puhemiehen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Virkkusen ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 45 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 45.

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Salmiala: Pyydän avointa äänestystä.

Puhemies: Avointa äänestystä on pyydetty. Kehoitän niitä nousemaan seisalleen, jotka kannattavat avointa äänestystä.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

Puhemies: Avoin äänestys tulee toimitettavaksi.

Sihteeri lukee äänestysesityksen uudelleen.

„Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aarniokoski, Aattela, K. Andersson, Bonsdorff, von Born, Bryggari, Erich, Eskola, Estlander, Fagerholm, Frietsch,

Hackzell, Hakala, M. Hannula, Heikinheimo, Heiniö, Helenelund, Heljas, Hiilelä, Hildén, Hiltunen, Holmberg, Horelli, Huhta, Härmä, Hästbacka, Jern, Johansson, E. Jokinen, K. Jokinen, Joukanen, Juutilainen, Kalliokoski, Karvetti, Kauppi, Kekkonen, Ketonen, Kilpi, Kivioja, Kivisalo, Kleemola, Koivisto, Koivulahti-Lehto, Korvenoja, Kuittinen, Kujala, Kukkonen, Kullberg, Kulovaara, Kupari, Kuusela, Kylänpää, Lehtokoski, Leinonen, Lepistö, Lindman, Lindqvist, Lindström, Linkomies, Linna, Lohi, Lonkainen, Lumme, Luostarinen, Luukka, Malkamäki, Malmivuori, Mangs, Mansner, Murtomaa, Mustasilta, Nikula, Nurminen, Pekkala, M. H. Peltonen, Penttala, Pesonen, Pilppula, Pitkäsilta, Pohjala, Pohjannoro, Pyy, J. Raatikainen, U. Raatikainen, Railo, Rantala, Raunio, Reinikainen, Rytinki, Salmela-Järvinen, Salmenoja, Salovaara, Schildt, Sillanpää, Simonen, Sinisalo, Syrjäjä, Syrjänen, Söderhjelm, Tanner, Toivonen, Tolonen, Tuominen, Turkia, Turunen, Törngren, Valta, Wenman, Wickman, Wirtanen, Voionmaa, Östenson ja Österholm.

„Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Annala, Cederberg, Eerola, Heikkilä, Honka, Huittinen, Ikola, Inkinen, Kallia, Kallio, Kirra, Lahtela, Lampinen, O. Lehtonen, Leppälä, Miikki, Moilanen, Möttönen, Nikkola, Niskanen, Niukkanen, Nurmesniemi, Oksala, Paavolainen, Pitkänen, Rantamaa, Saarinen, Salmiala, Salo, Saukkonen, Soini, Suurkonka, Tarkkanen, Tukia, Tuomivaara, Tarja, Tuurna, Wai-

nio, Valanne, Vilhula, Virkkunen ja Wirranniemi.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat 43 edustajaa:

G. Andersson, Arhama, Asikainen, Brander, Furuhjelm, Halonen, U. Hannula, Hirvensalo, Hurttu, Junes, Kaijalainen, Karjalainen, Kekäläinen, Kemppi, Kettunen, Koivuranta, Koponen, Kuusisto, K. Kämäräinen, V. II. Kämäräinen, Kääriäinen, Lehto, K. F. Lehtonen, Löthman-Koponen, Mäkeläinen, Määttä, Nokelainen, Paasonen, Paksujalka, O. Peltonen, Pennanen, Pyörälä, Pärssinen, Soininen, Svento, Takala, Teittinen, Tervo, Tolppanen, Turka, Welling, Vesterinen ja Väisänen.

Puhemies: Avoimessa äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 43 ei-ääntä.

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Puhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi maanantaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 21,43.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

E. H. I. Tammio.